

NYÍREGYHÁZI EGYETEM  
INFORMATIKAI KAR

Tervezési minták egy OO programozási nyelvben. MVC, mint modell-nézet-vezérlő minta és néhány másik tervezési minta.

Vajas Miklós  
ZHM90F  
Mérnök informatikus szakos hallgató

2025

## **Tervezési minták, különös tekintettel az MVC architektúrára**

A modern szoftverfejlesztés egyik legnagyobb kihívása a növekvő komplexitás kezelése. Az alkalmazások egyre összetettebbek, miközben elvárás a jó karbantarthatóság, a bővíthetőség és a hosszú távú fenntarthatóság. Ezen problémák kezelésére alakultak ki a tervezési minták (design patterns), amelyek olyan általános, bevált megoldásokat írnak le, amelyek gyakran előforduló tervezési problémákra adnak iránymutatást. A tervezési minták nem konkrét kódmegoldások, hanem elvi sémák, amelyek különböző programozási nyelvekben és technológiai környezetekben is alkalmazhatók.

A tervezési minták alkalmazásának elsődleges célja a kód minőségének javítása. Segítenek az egyértelmű felelősségmegosztás kialakításában, csökkentik az egyes komponensek közötti szoros csatolást, valamint elősegítik az újrafelhasználhatóságot. Emellett közös szakmai nyelvet biztosítanak a fejlesztők számára, hiszen egy-egy minta nevének említése már önmagában utal a megoldás szerkezetére és működésére.

A klasszikus felosztás szerint a tervezési minták három fő csoportba sorolhatók: kreációs, strukturális és viselkedési minták. A kreációs minták az objektumok létrehozásának módját szabályozzák, és céljuk az objektumpéldányosítás rugalmassá tétele. A strukturális minták az osztályok és objektumok kapcsolatát, felépítését írják le, míg a viselkedési minták az objektumok közötti kommunikációra és együttműködésre koncentrálnak. Ezek a minták jellemzően egy-egy konkrét problémára adnak megoldást az alkalmazáson belül.

A tervezési minták között azonban kiemelt helyet foglal el az MVC (Model–View–Controller), amelyet gyakran architekturális mintaként értelmezünk. Az MVC nem csupán egyetlen tervezési problémát old meg, hanem egy teljes alkalmazás szerkezetét határozza meg. Célja, hogy az alkalmazás különböző felelősségi köreit világosan elkülönítse egymástól, ezáltal csökkentve az összefonódást és növelve a rendszer áttekinthetőségét.

Az MVC architektúra három fő komponensre bontja az alkalmazást: Model, View és Controller. A Model felelős az adatok kezeléséért és az üzleti logika megvalósításáért. Ide tartoznak például az adatbázis-kezeléssel kapcsolatos műveletek, az adatok validálása, valamint a számítások és üzleti szabályok. A Model nem tartalmaz semmilyen megjelenítési logikát, és ideális esetben független a felhasználói felülettől. Ennek köszönhetően ugyanaz a modell több különböző megjelenítési formában is felhasználható.

A View az alkalmazás megjelenítési rétege, amely a felhasználó számára látható felületért felel. Feladata az adatok megjelenítése, nem pedig azok feldolgozása. A View jellemzően a Model

által biztosított adatokat használja fel, és azokat megfelelő formában jeleníti meg, például grafikus felületen vagy webes környezetben HTML oldalak segítségével. Fontos, hogy a View ne tartalmazzon üzleti logikát, mivel ez rontaná az elkülönítés elvét és csökkentené a rendszer karbantarthatóságát.

A Controller az MVC architektúra irányító eleme, amely kapcsolatot teremt a Model és a View között. Feladata a felhasználói kérések feldolgozása, például egy gombnyomás vagy egy webes kérés kezelése. A Controller eldönti, hogy mely modellműveleteket kell végrehajtani, majd az eredmények alapján kiválasztja a megfelelő nézetet. A Controller tehát nem tartalmaz adatkezelést vagy megjelenítést, hanem kizárólag az alkalmazás működésének vezérléséért felel.

Az MVC architektúra egyik legnagyobb előnye a felelősségek szétválasztása. Ez lehetővé teszi, hogy a különböző komponensek egymástól függetlenül fejlődjenek. Például a felhasználói felület módosítása nem igényli az üzleti logika átalakítását, és fordítva. Ez különösen fontos nagyobb projektek esetén, ahol több fejlesztő dolgozik párhuzamosan, eltérő szakterületeken. Az MVC emellett megkönnyíti a tesztelést is, mivel a Model önállóan tesztelhető a megjelenítési réteg nélkül.

Az MVC architektúra széles körben elterjedt a gyakorlatban, különösen a webes alkalmazásfejlesztés területén. Számos népszerű keretrendszer épül erre az elvre, például a Spring MVC, az ASP.NET MVC vagy a Laravel. Ezek a keretrendszerek különböző mértékben valósítják meg az MVC elveit, de az alapgondolat minden esetben azonos: a logikai rétegek világos elkülönítése.

Az MVC mellett a fejlesztés során gyakran alkalmaznak további tervezési mintákat is, mint például a Singleton, az Observer vagy a Strategy minta. Ezek a minták jellemzően az MVC egyes rétegein belül jelennek meg, és kiegészítik az architekturális megoldást. Például a Model rétegben gyakran használnak Singleton mintát adatbázis-kapcsolatok kezelésére, míg az Observer minta alkalmas az adatok változásának követésére. A Strategy minta pedig lehetőséget ad különböző algoritmusok rugalmas cseréjére.

## 2. Singleton (Egyke) – Létrehozási minta

Garantálja, hogy egy osztálynak a futás során **csak egyetlen példánya** létezzen, amelyhez globális hozzáférést biztosít.

- **Cél:** Kritikus, központosított erőforrások (pl. naplózó, konfigurációkezelő vagy adatbázis-kapcsolatok) szabályozott elérése.

- **Megvalósítás:** Privát konstruktorral (megakadályozza a külső példányosítást), egy privát statikus mezővel (tárolja a példányt) és egy publikus statikus metódussal (pl. getInstance()) érhető el.

### 3. Factory Method (Gyártó metódus) – Létrehozási minta

Lehetővé teszi, hogy a klienskód ne függjön a konkrét termékosztályoktól. Egy általános interfészt biztosít az objektumok létrehozásához, de a példányosítás pontos típusát az alosztályokra bízta.

- **Szereplők:** Termék interfész, konkrét termékek, gyártó absztrakt osztály és konkrét gyártók.
- **Előnye:** Rugalmasan bővíthető; új terméktípus hozzáadásakor a meglévő klienskód érintetlen marad (Nytott/Zárt Elv).

### 4. Observer (Megfigyelő) – Viselkedési minta

Egy előfizetési mechanizmust hoz létre, ahol az **Alany (Subject)** értesíti a hozzá csatolt **Megfigyelőket (Observers)** az állapotváltozásról.

- **Működés:** Az Alany listát vezet a feliratkozókra, és változás esetén automatikusan meghívja azok frissítő funkcióját.
- **Alkalmazás:** Eseményalapú rendszerekben, értesítési szolgáltatásoknál (pl. árkövetés) és az MVC mintában a Modell és Nézet közötti kapcsolat biztosítására

Összegzésként megállapítható, hogy a tervezési minták, és különösen az MVC architektúra, alapvető szerepet töltenek be a korszerű szoftverfejlesztésben. Az MVC alkalmazása elősegíti az átlátható programstruktúra kialakítását, csökkenti a komponensek közötti függőséget, és hosszú távon fenntarthatóbb rendszerek létrehozását teszi lehetővé. Az egyetemi informatikai képzésben ezen minták megértése és tudatos alkalmazása elengedhetetlen a professzionális szoftverfejlesztői szemlélet kialakításához.